

KOLAUDACIJA ORGULJA U MARIJI BISTRICI

Kao i svake godine, zadnja nedjelja u mjesecu listopadu je nedjelja zahvalnica za sva primljena dobročinstva, za sve milosti koje su hodočasnici primili u Mariji Bistrici, a prošle je godine bilo osobito svečano. Tom nedjeljom, 26. listopada, službeno su završila i hodočašća za prošlu godinu. No ove smo godine imali još jedan razlog više za slavlje i zahvalu. Na Zahvalnu nedjelju, 26. listopada 1997. godine bila je kolaudacija obnovljenih orgulja u Mariji Bistrici. Orgulje u liturgiji imaju vrlo važno mjesto i ulogu, a napose ovdje u Svetištu. One svojim zvukom dočekuju hodočasnike, obogaćuju liturgiju i dižu vjernička srca k Bogu, a također svojim zvukom ispraćaju nebrojene oproštajne procesije hodočasnika. Malo gdje su orgulje toliko u uporabi kao u svetištu Majke Božje Bistričke. Sadašnje orgulje, koliko je poznato, treće su orgulje u ovoj crkvi. Nakon katastrofalnog požara u crkvi, 1880. godine, kada su u potpunosti izgorjele stare orgulje, tvrtka *Heferer* izgradila je 1882. sadašnje orgulje. Orgulje su bile mehaničkog sistema, 18 registara, dva manuala i pedal C-f. Podjeljene su u dva ormara u kojima su smješteni registri prvog manuala, a između ormara, gotovo na podu, nalazili su se registri drugog manuala. Manubriji registara nalazili su se sa strane manuala. Orgulje nisu imale nikakvih drugih pomagala. Dispozicija orgulja bila je slijedeća:

I. Manual:

1. Principal 8
2. Bourdon 16
3. Kopel 8
4. Regal 4
5. Flauto 4
6. Superoctav 2
7. Cornet 2 2 fach
8. Quinte 2 2/2
9. Mixtura 1 1/3 - 2 2/3 4 fach

II. Manual:

1. Viola 8
 2. Flauto 8
 3. Flauto 4
 4. Principal 4
 5. Flautino 2
- Pedal:*
1. Subass 16
 2. Violonbass 16
 3. Quintbass 5 1/3
 4. Flotenbass 4

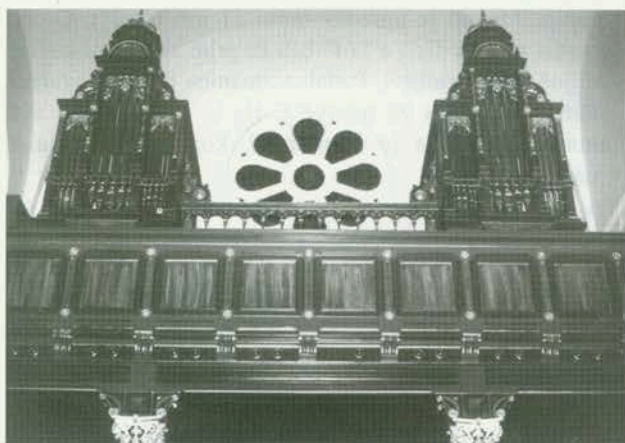
Ove orgulje pripadaju skupini većih orgulja koje je Mijo *Heferer* uopće izradio. Orgulje su bile redovito u uporabi. No prilikom ove restauracije, pronađene su mnoge bilješke na sviralama i dijelovima ormara koje pokazuju da su ih više puta popravljali različiti majstori. Spominje se Gjurio *Greg* (10/1898.), zatim Franjo *Skopek* koji se potpisuje kao graditelj orgulja, pronađeno je i prezime *Maulhofske*, za kojega nisam siguran je li to graditelj ormara, ili je i on popravljao orgulje. No sve to daje naslutiti da su orgulje više puta popravljane. Takve orgulje, koliko god mi govorili o poznatom djelu Mije *Heferera*, koliko god mi hvalili njihov zvuk, nisu bile prikladne za svetište. Već je prof. Franjo *Dugan* 1933. godine u ovom istom časopisu pisao o tim orguljama i iznio neke njihove ne baš male nedostatke. On pripo-

minje da su orgulje tvrde i teške za sviranje, a da bi također trebalo proširiti njihovu dispoziciju najmanje sa pet registara. Osim toga pedalna klavijatura je skraćena, tj. od C do f što bi se također moralo riješiti. Ovakvi zahvati zahtijevaju gotovo kompletnu pregradnju orgulja, a onda se postavlja pitanje je li to uopće isplativo te nije li bolje rješenje postavljanje potpuno novih orgulja. U vremenu između 1959. i 1966. poduzimali su se neki koraci kako bi se bistričke orgulje obnovile. Stizale su razne ponude, od ponude za pregradnjom do ponude za novim orguljama. No kako to često kod nas biva sve je ostalo samo na papiru. 1966. godine vlč. Slavko *Gabud* poduzeo je neke radove koji su bili najnužniji. Promijenjene su stare dotrajale klavijature, orgulje su očišćene, promijenjeni su i uređeni apstrakti. Sistem registriranja prebačen je sa mehaničkog na pneumatski, a manubriji su stavljeni iznad drugog manuala. Tom su prilikom ugrađene i tri čvrste kombinacije: P, MF i TUTTI. To je bio veliki napredak, no i dalje su ostali brojni problemi. Ostaje kratki pedal, tvrda mehanička traktura, i relativno mali broj registara. Ovakve orgulje bile su u funkciji sve do 1997. godine. Nakon konzultacija sa prof. Anđelkom *Klobučarom* zaključeno je da se moraju poduzeti slijedeći zahvati:

1. treba pregledati sistem za dovodenje zraka, jer orgulje gube zrak;
2. promijeniti trakturu u elektromagnetsku, ili ako ostaje mehanika sagraditi novu i sviraonik okrenuti prema kućištu orgulja da se smanji dužina apstrakata;
3. proširiti pedal najmanje za jednu oktavu;
4. ugraditi čvrste i slobodne kombinacije te ugraditi crescendo;
5. razmotriti mogućnost trećeg manuala.

Nakon ove konzultacije ponovno je došla u pitanje isplativost takvog zahvata. Zbog svega toga stupili smo u pregovore s g. Velimirom *Kostrevcem*, orguljarom iz Ivanić Grada. On je, naime, ponudio potpunu renovaciju starih orgulja i mogućnost da se klasične orgulje nadograde digitalnim registrima. U tom slučaju nema prekrajanja starih orgulja, već samo čista renovacija, a nadopunjavanje digitalnim registrima omogućava proširenje kakvo smo upravo priželjkivali. Radovi su započeli 4. ožujka 1997. godine. Na orguljama su izvršeni slijedeći radovi:

1. zračnice su u potpunosti obnovljene;
2. napravljena su dva nova mijeha, a na svaku zračnicu postavljen je regulator tlaka;
3. sve svirale su obnovljene, zaštićene protiv crvotočine, a nekoliko ih je i nedostajalo pa su napravljene nove;
4. promijenjen je mehanički sistem trakture s elektromagnetskim;
5. postavljen je novi tromanualni sviraonik (orgulje marke *Johannus*) s lijeve strane pjevališta;
6. na 18 klasičnih registara dodalo se novih 40 digitalnih registara, a ujedno je s njima i proširen pedal tako da je sada normalne veličine.

Kada govorimo o digitalnim registrima onda valja napomenuti da su i oni podijeljeni kao i orguljski ormar, tj. na C i Cis stranu. Imaju mogućnost podešavanja tako da se vrlo lako mogu uskladiti sa klasičnim registrima te nema odstupanja u boji zvuka. Na taj su način orgulje proširene, zvukovno obogaćene, a stare su klasične orgulje ostale originalne. Orgulje sada imaju tri manuala, 58 registara, normalni pedal, 250 slobodnih kombinacija, crescendo, a drugi manual stavljen je u žaluzije. Dispozicija obnovljenih orgulja izgleda ovako:

I. Manual:

1. BOURDON 16¹
2. KOPPEL 8
3. PRINZIPAL 8
4. Gamba 8
5. Praestant 8
6. FLAUTO 4
7. REGAL 4
8. QUINTE 2 2/3
9. SUPEROCTAVE 2
10. Blockflöte 2
11. MIXTUR 1 1/3 - 2 2/3
12. CORNET III
13. Trompete 8*
14. Trompete 16*
15. Vox humana*

II. Manual:

1. Quintaton 16
2. FLAUTO 8
3. Prinzipal 8
4. VIOLA 8
5. PRINZIPAL 4
6. FLAUTO 4
7. Salizional 4
8. Quintflöte 2 2/3
9. OKTAVE 2
10. Waldflöte 2
11. Nasat 1 1/3
12. Oktave 1
13. Scharf III
14. Sesquialtera II
15. Tremulant
16. Schalmey
17. Oboe 8*
18. Dulzian 8*
19. Festival trompete 8*
20. Fagot 16*
21. Vox coelestis*

III. Manual:

1. Principal 8
2. Bourdon 8
3. Oktave 4
4. Flöte 4
5. Nasat 2 2/3
6. Spitzflöte 2
7. Terz 1 3/5
8. Oktave 1
9. Zimbel III
10. Kegel Regal 8*

Pedal:

1. SUBASS 16
2. Kontrabass 16
3. Gedeckt 8
4. VIOLONBASS 8
5. BASSFLÖTE 4
6. QUINTBASS 5 1/3
7. Nachthorn 2
8. Rauschpfeife IV
9. Bombard 32*
10. Posaune 16*
11. Trompete 8*
12. Klarine 4*

Obnovljene orgulje blagoslovio je rektor zagrebačke bogoslovije dr. Josip **Ošlić**. Kod svečane mise pjevao je domaći crkveni pjevački zbor "Tomislav" pod ravnanjem kapelana Dragutina **Cerovečkog**. Izvedena je Saterova latinska misa Serafica, a na orguljama je pratio kolaudator orgulja prof. Anđelko **Klobučar**. Istu je večer maestro **Klobučar** održao prvi koncert na obnovljenim orguljama. Već sam podatak da na ovim orguljama nikad nije održan ni jedan koncert u njihovoj povijesti govori da stare orgulje za to nisu bile sposobne. U vrlo bogatom programu koji je išao od baroknih majstora pa do majstora suvremene glazbe, maestro Klobučar pokazao je da je na ovim orguljama sada moguće izvoditi raznovrsni i vrlo zahtjevni program.

Program koncerta je bio slijedeći:

Dietrich Buxtehude:	<i>Preludij i fuga u D-duru</i>
Louis Nicolas Clerambault:	<i>Suite de deuxieme ton</i>
G. F. Händel:	<i>Koncert u B-duru</i>
J. S. Bach:	<i>Nun komm der Heiden Heiland</i>
	<i>Tocata i fuga u d-molu</i>
César Franck:	<i>Koral u a-molu</i>
Olivier Messiaen:	<i>Les anges</i>
	<i>Les mages</i>
	<i>Jesus accepte la souffrance</i>
A. Klobučar:	<i>II. sonata</i>

Sve radove na orguljama izvela je tvrtka "Harmonija" g. Velimira Kostrevca iz Ivanić Grada. Orgulje je intonirao i ugodio g. Olivije **Repec**, koji inače živi i djeluje u Austriji, u St. Florianu gdje održava poznate Brucknerove orgulje. Ormar je obnovio g. Milan **Jurina** iz Ivanić Grada. Hvala svima koji su na bilo koji način sudjelovali u obnovi orgulja. Završio bih ovaj prikaz jednim komentarom. Na kolaudaciji orgulja bio je prisutan uz brojne uzvanike i g. Wolfgang **Braun**, graditelj orgulja iz Njemačke, koji je obnovio brojne orgulje u Hrvatskoj. Prije koncerta razgledavali smo orgulje na koru, i bio je vrlo znatizeljan kako će to sve zvučati. Nakon koncerta prišao mi je pružajući mi ruku i rekao: "Nakon ovoga mogu Vam samo čestitati". I mi čestitamo svim sudionicima ovog velikog posla i želimo da orgulje još mnogo godina sviraju na čast i slavu Bogu i Majci Božjoj Bistričkoj.

Dragutin Cerovečki

*Svim cijenjenim pretplatnicima,
suradnicima, prijateljima i dobročiniteljima*

SRETAN I BLAGOSLOVLJEN USKRS

žele
UPRAVA I UREDNIŠTVO

¹ Registri pisani velikim tiskanim slovima su klasični, a ostali digitalni. Registri sa zvjezdicom su jezičnjaci.